

การพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

Factors Affecting Quality of Life among Transnational Workers in Kantang District, Trang Province

อาจินต์ สงทับ¹ และวุฒิชัย ทองสามสี²

Archin Songthap¹ and Wuttichai Thongsamsee²

¹คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Faculty of Public Health, Naresuan University

²สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี

²Ratchaburi Provincial Health Office

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในเขตอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประชากรคือแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าและกัมพูชาที่ขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 3,016 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 352 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ผลการวิจัย พบว่าในภาพรวม แรงงานต่างด้าวมีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$, $SD = \pm .42$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 2.93$, $SD = \pm .70$) ด้านค่าตอบแทน ($\bar{X} = 2.57$, $SD = \pm .72$) ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{X} = 2.75$, $SD = \pm .63$) ด้านชีวิตครอบครัว ($\bar{X} = 2.70$, $SD = \pm .54$) และด้านสังคม ($\bar{X} = 3.27$, $SD = \pm .45$) อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสวัสดิการในอาชีพ ($\bar{X} = 2.32$, $SD = \pm .75$) อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ได้แก่ อาชีพ ($OR = 3.57$, $95\% CI = 1.14-12.36$) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ($OR = 5.14$, $95\% CI = 2.37-11.13$) และวิธีส่งเงินไปให้ครอบครัวที่ประเทศตนเอง ($OR = 3.57$, $95\% CI = 1.11-11.49$) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสุขภาพของแรงงานต่างด้าวให้ครบทุกด้านและควรเน้นด้านสวัสดิการในอาชีพเนื่องจากคุณภาพชีวิตในด้านดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, แรงงานต่างด้าว

Abstract

This research was a cross sectional research. The objectives of this research were to (1) determine levels of quality of life of transnational workers, and (2) identify factors affecting quality of life among transnational workers in Kantang District, Trang Province. Population was 3,016 registered transnational workers from Myanmar and Cambodia working in Kantang District, Trang Province. A total of 353 samples were recruited by using

stratified random sampling technique and data were obtained utilizing questionnaires. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi square test, and Multiple Logistic Regression. The results revealed that the overall quality of life of transnational workers was observed at moderate level ($\bar{X} = 2.75$, $SD = \pm .42$). To consider quality of life in each aspect, almost aspects showed at moderate level including quality of life in health ($\bar{X} = 2.93$, $SD = \pm .70$), compensation ($\bar{X} = 2.57$, $SD = \pm .72$), working conditions ($\bar{X} = 2.75$, $SD = \pm .63$), family life ($\bar{X} = 2.70$, $SD = \pm .54$), and social life ($\bar{X} = 3.27$, $SD = \pm .45$). However, security of transnational workers was demonstrated at low level ($\bar{X} = 2.32$, $SD = \pm .75$). Factors affecting quality of life among transnational workers consisted of occupation (OR = 3.57, 95% CI = 1.14-12.36), period of staying in Thailand (OR = 5.14, 95% CI = 2.37-11.13), and methods of money transferred to their own countries (OR = 3.57, 95% CI = 1.11-11.49). The study suggested that the related institutes should promote all aspects of quality of life focusing on security since this aspect demonstrated at low level.

Keywords: quality of life, transnational workers

บทนำ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจของสังคมไทยที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างแรงงานเป็นอย่างมาก แรงงานไทยมีความรู้ความชำนาญเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาศักยภาพในการทำงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการที่ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากขึ้น ขณะเดียวกันกิจการพื้นฐานของงานประเภทเกษตรและปศุสัตว์ อาชีพในอุตสาหกรรม อาชีพประมง อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพอุตสาหกรรมยางพารา ตลอดจนแรงงานบ้านลดลง ทิศคิดในการทำงานของแรงงานไทยเปลี่ยนไปเนื่องจากสามารถหางานที่มีรายได้เลี้ยงตนและครอบครัวได้ง่ายกว่าสมัยก่อน และในต่างประเทศที่เจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นตลาดแรงงานนอกประเทศที่ดึงดูดแรงงานไทยออกไปทำงานเป็นจำนวนมาก การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า กัมพูชา และลาวแล้ว ประเทศเหล่านี้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าไทย การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ประกอบกับประเทศเพื่อนบ้านมีการชะลอตัวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานพม่า กัมพูชา และลาวในประเทศไทย เป็นผลสืบเนื่องจากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจกับประเทศดังกล่าว เนื่องจากแรงงานต่างด้าว

จากประเทศดังกล่าวประสบปัญหาภาวะยากจน การศึกษาน้อย ขาดรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ การหลบหนีจากสถานการณ์การเมือง ด้วยเหตุนี้แรงงานต่างด้าวจึงเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งพวกเขาถือว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าของพวกเขา

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็มีความต้องการแรงงานไร้ฝีมือในภาคเกษตรกรรมภาคอุตสาหกรรมหรือภาคประมงเป็นจำนวนมาก รัฐบาลได้มีการแก้ไขปัญหาโดยมีการผ่อนผัน อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานโดยมีพื้นที่กำหนดและประเภทกิจการ เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งอาชีพของคนไทย และให้ทำงานในอาชีพที่คนไทยไม่ทำ ผลการดำเนินนโยบายดังกล่าวได้ประสบผลสำเร็จไม่มาก และยังมีแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากจำนวนแสนคนเพิ่มมาเป็นหลายล้านคน เช่น ในปี พ.ศ. 2553 มีการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวทั้งสิ้น 1,335,155 คน พ.ศ. 2554 จำนวน 1,950,650 คน พ.ศ. 2555 จำนวน 1,133,851 คน พ.ศ. 2556 จำนวน 1,183,835 คน และปีพ.ศ. 2557 จำนวน 1,559,909 คน นอกจากนี้ยังมีแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง จึงยากต่อการดูแลและควบคุม (Ministry of Labour, 2014) จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากนี้มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นผลรวมจากการดำเนินชีวิตที่มนุษย์ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตตามที่ทุกคนปรารถนา คุณภาพชีวิตของบุคคลในแต่ละช่วงชีวิตจึงอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้ต่อสภาพความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่ภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ พื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล สภาพความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล ได้แก่ ภาวะสุขภาพ ชีวิตครอบครัว ชีวิตการทำงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น (Worayod, 2007) เมื่อเงื่อนไขในการดำรงชีวิตเหล่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเพื่อการดำรงชีพให้มีความอยู่รอดและสบายมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ อย่างไรก็ตามยังมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนที่ทำงานโดยผิดกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน (Aranyanak & Jongwutiwes, 2014) ส่งผลต่อการเพิ่มอัตราป่วยและอัตราตายในกลุ่มแรงงานต่างด้าว ปัญหาในการเข้าถึงบริการสุขภาพในประเทศไทย แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่แออัด ขาดระบบสุขาภิบาลที่สะอาด และสาธารณสุขโรคที่จำเป็น เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ เป็นต้น ระบบจัดการสุขภาพที่ดีและมีประสิทธิภาพในประเทศไทยจึงต้องคุ้มครองแรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (Likitwattanakiat, 2008) มิเช่นนั้นแรงงานต่างด้าวจะขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและการทำงาน ทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไร้อำนาจต่อรอง ขาดความพึงพอใจในการทำงาน ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานลดลง และมีความสุขในการดำรงชีวิตน้อยลง นอกจากนี้ วรณวิชัย (2007) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว พบว่า อายุ สถานภาพสมรส จำนวนปีที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย อายุงานที่ทำในปัจจุบัน ลักษณะงานและความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาไทยมีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จังหวัดตรังถือเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยแรงงานต่างด้าวมียุค 3 สัญชาติ คือ พม่า กัมพูชา และลาว ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 มีแรงงานต่างด้าวที่จดทะเบียนอนุญาตให้ทำงานทั้งหมด 15,975 คน สัญชาติพม่าจำนวน 12,621 คน สัญชาติกัมพูชา

จำนวน 1,674 คน สัญชาติลาวจำนวน 1,680 คน คิดเป็นร้อยละ 79.00, 10.48 และ 10.52 ตามลำดับ (Ministry of Labour, 2015) แรงงานต่างด้าวมียุคเพิ่มขึ้นทุกปี แรงงานต่างด้าวจะเข้ามาทำงานแทนแรงงานในพื้นที่ โดยประกอบอาชีพหลากหลายรูปแบบ งานบางประเภทไม่เป็นที่นิยมของแรงงานในพื้นที่ ด้วยลักษณะงานเป็นงานหนัก เสี่ยงอันตราย เช่น งานก่อสร้าง ตากแดด สกปรก มึนกลิ่นเหม็น งานที่มีระยะเวลาในการทำงานไม่แน่นอน หรืองานที่ต้องใช้ความอดทนอดกลั้นต่ออุปนิสัยนายจ้าง เป็นอย่างสูงและสภาพสังคมที่ แรงงานต่างด้าวทำงาน มีผลต่อสุขภาพชีวิตของแรงงานดังกล่าวด้วย แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ต่างคาดหวังชีวิตที่ดีกว่า เมื่อได้เข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย แม้บางส่วนต้องเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย เสี่ยงต่อการจับกุมหรือเสี่ยงอันตรายจากการเดินทาง หรือแม้เมื่อเดินทางมาถึงและได้งานที่ทำแล้ว ก็ยังเสี่ยงต่อลักษณะงานที่ทำ ต้องอดทนต่อความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เพื่อแลกกับความหวังที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าการอยู่ในประเทศของตน (Ministry of Labour, 2007)

ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นอำเภอที่มีแรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก โดยมีแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการจดทะเบียนในปี พ.ศ. 2557 ทั้งหมด 2,905 คน สัญชาติพม่าจำนวน 2,378 คน สัญชาติกัมพูชาจำนวน 375 คน สัญชาติลาวจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 81.86, 12.91 และ 5.23 ของประชากรทั้งหมด ตามลำดับ และมีแรงงานต่างด้าวอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับการจดทะเบียน (Department of Employment, Trang Province, 2015) แรงงานที่เข้ามาทำงานในอำเภอกันตัง ส่วนใหญ่จะเข้ามาทดแทนแรงงานท้องถิ่น เช่น อาชีพปลูกเรือประมง อาชีพกรรมกรก่อสร้างและอาชีพปลูกจางโรงงาน เนื่องจากลักษณะของงานเป็นงานหนัก มีเวลาพักผ่อนน้อย งานที่สกปรก งานที่ต้องตรากตรำ และเสี่ยงต่ออันตรายเพื่อแลกกับค่าจ้างในอัตราต่ำกว่าคนท้องถิ่น แม้จะเห็นได้ชัดว่ามีความช่วยเหลือ และความคุ้มครองแต่แรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง มีชีวิตอยู่กับความกลัวว่าตนเองจะถูกจับส่งกลับไปประเทศ ต้องเผชิญกับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม สภาพการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน ตลอดจนจนคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ลำบาก

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการศึกษเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานประเทศไทย ยังคงมีข้อมูลน้อย และยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษา เพื่อทำความเข้าใจกับคุณภาพชีวิตในกลุ่มแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีแรงงานต่างด้าวมากที่สุด ของจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการทำงาน ปัญหาสุขภาพ รวมถึงปัญหาสังคมอื่น ๆ ดังนั้นนักวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสวัสดิการในอาชีพ และด้านสังคม เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบบริการสุขภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต ไว้แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มบุคคลวิชาชีพ องค์กรหรือหน่วยงาน จากนักวิชาการในหลาย ๆ สาขา เช่น สาขาสังคมวิทยา มนุษยวิทยา จิตวิทยา การศึกษา เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ความหมายจะมีความคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันไปบ้าง ในส่วนของสาขาหรือวิชานั้น ๆ ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลต่อเรื่องคุณภาพชีวิตจะมีมุมมองที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบวิถีชีวิตของแต่ละ บุคคล เพศ วัย ตลอดจนความแตกต่างทางด้านการศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ

รวมถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม ซึ่งเหล่านี้มีผลต่อพื้นฐานความคิดในเรื่องคุณภาพชีวิตเช่นกัน ความหมายของคุณภาพชีวิต ดังนี้

วีระเกียรติ เลิศวิไลกุลนที (2007) ให้ความหมายว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพพึงประสงค์ คือชีวิตที่อาศัยสภาพแวดล้อมทั้งปวงเอื้ออำนวยสุขภาพทางกายเพื่อเป็นรากฐานของสันตนาการทางจิตใจทำให้เกิดบูรณาการทางความรู้สึกนึกคิดเต็มตามศักยภาพในมนุษย์มีความสามารถสร้างสรรค์และผลิตผลรวมกันเข้าเป็นสังคมที่มั่นคงผาสุกสมบูรณ์และปราศจากความขัดแย้ง

ในขณะที่ ปราณีต อินทรประสิทธิ์ (2013) กล่าวว่าชีวิตที่มีคุณภาพคือชีวิตที่มีความสุข ความสุขนี้เกิดจาก

1. ความสุขทางกาย หมายถึง มีความเป็นอยู่ที่ดี เช่น มีที่อยู่อาศัยที่ดี มีสุขภาพและการดูแลสุขภาพ (health care) ที่ดี มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น น้ำ อากาศบริสุทธิ์ และยังรวมถึงการพักผ่อนและสันตนาการที่ดี ตามสมควรอีกด้วย

2. ความสุขทางใจได้มาจากการรู้จัก ความพอดี ความพอใจในสภาพที่เป็นอยู่การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีความรักความอบอุ่นผูกพันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์มีความอดทนเสียสละทำประโยชน์แก่สังคม

สำหรับคุณภาพชีวิตในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ โศตเซน (Pupunsri, 2009) และวอลตัน (Buokhao, 2010) เป็นตัวบ่งชี้ในการวัดคุณภาพชีวิตการทำงาน เนื่องจากสอดคล้องและครอบคลุมถึงลักษณะคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสวัสดิการในอาชีพและด้านสภาพสังคม ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง สภาพการทำงานของแรงงานต่างด้าว ซึ่งครอบคลุมถึง ด้านสุขภาพ ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน ด้านครอบครัว ด้านสวัสดิการในอาชีพ และด้านสังคม

2. คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ หมายถึง สถานที่ทำงานมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี ได้รับคำแนะนำหรือได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคภัย ได้รับบริการน้ำดื่มที่

สะอาด มีการประกันสุขภาพจากสถานที่ทำงาน มีห้อง
สุขาที่สะอาด และมีระบบระบายน้ำที่ดี

3. คุณภาพชีวิตด้านค่าตอบแทน หมายถึง ค่า
ตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อการดำรงชีพและเลี้ยง
ครอบครัว มีความยุติธรรมเมื่อเทียบกับคนไทยที่ทำงานใน
ลักษณะเดียวกัน ค่าตอบแทนนั้นเหมาะสมกับปริมาณงาน
ที่ทำและค่าตอบแทนที่ได้รับ ไม่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

4. คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงาน หมายถึง การ
ทำงานอยู่ในสภาพการทำงานที่มีแสงสว่างเพียงพอ สะอาด
ไม่มีเสียงดังจนเกิดความรำคาญ ไม่มีสารเคมี วัตถุที่เป็น
อันตรายต่อสุขภาพทำงานกับวัตถุ เครื่องจักร เครื่องมือที่
ไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ และเครื่องมือป้องกันในการทำงาน

5. คุณภาพชีวิตด้านครอบครัว หมายถึง ครอบครัว

พอใจกับสถานที่ทำงาน สถานที่ทำงาน มีสวัสดิการให้
กับครอบครัว ทำงานโดยมีเวลาดูแลครอบครัว และชีวิต
ครอบครัวกับการทำงานมีความสมดุลกัน

6. คุณภาพชีวิตด้านสวัสดิการในอาชีพ หมายถึง
สถานที่ทำงานมีการทำประกันชีวิต และประกันสังคม
ให้กับแรงงาน มีเงินทดแทนจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นใน
การทำงาน มีเงินชดเชยจากการเลิกจ้าง และมีกรจ่ายเงิน
รางวัลหรือโบนัส

7. คุณภาพชีวิตด้านสังคม หมายถึง ไม่มีการ
ทะเลาะเบาะแว้งในกลุ่มแรงงานต่างด้าวด้วยกัน ผู้คนใน
ชุมชนไม่มีใครรังเกียจ ไม่มีปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์
สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน และไม่
ประสบกับปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ทักษะการสื่อสารภาษาไทย โรคประจำตัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำ ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย วิธีการส่งเงินให้ครอบครัวประเทศตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เหตุผลที่เข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง และปัจจัยการทำงาน ได้แก่ อาชีพ ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ที่ประเทศไทย ระยะเวลาในการทำงาน ค่าจ้างจากการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์ จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า และกัมพูชา ที่ขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง และอาศัยอยู่ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นจำนวน 3,016 คน (Department of Employment, Trang Province, 2015)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แรงงานที่ขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 1 ปี สามารถอ่านออกเขียนได้ในภาษาของสัญชาติตัวเองได้และยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย

ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Promwan, 2012) ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และขนาดความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 353 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling techniques) โดยทำการกระจายกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนแต่ละอาชีพ (proportional to size) ได้แก่ ประมงต่อเนื่อง ลูกจ้างโรงงาน กรรมกรก่อสร้าง

ช่างเลื่อยไม้ในโรงงานแปรรูปไม้ ลูกจ้างบ่อเลี้ยงกุ้ง อาชีพเกษตรกร และรับใช้ในบ้าน และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละอาชีพจนได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิด แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มีทั้งหมด 14 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด ได้แก่ เพศ อายุ สัญชาติ สถานภาพ การศึกษา ทักษะการสื่อสารภาษาไทย โรคประจำตัว ประเภทโรคประจำตัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำ ความเพียงพอของค่าใช้จ่าย วิธีการส่งเงินให้ครอบครัวประเทศตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เหตุผลที่เข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง ส่วนที่ 2 ข้อมูลการทำงาน มีทั้งหมด 7 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด ได้แก่ อาชีพ อายุในการเข้ามาอยู่ประเทศไทย อายุในการทำงาน ลักษณะการได้รับค่าจ้าง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนวันทำงานต่อสัปดาห์ จำนวนชั่วโมงทำงานต่อวัน ส่วนที่ 3 คือ ระดับคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าว ดัดแปลงมาจากอาทิพย์ประสูวรรณ์ (2010) มีทั้งหมด 30 ข้อ ได้แก่ คุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพด้านสุขภาพ ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสวัสดิการในอาชีพและด้านสังคม เป็นแบบวัดประมาณค่า 5 ระดับ เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพชีวิตแรงงานต่างด้าวจะแบ่งเป็น 3 ระดับจากค่าเฉลี่ย โดยใช้วิธีของ เบส (Best & Kahn 1986) คือระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.00-2.33$) ปานกลาง ($\bar{X} = 2.34-3.67$) และระดับสูงหรือคุณภาพชีวิตดี ($\bar{X} = 3.68-5.00$)

เครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.90 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability)

ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) โดยวิธีการของ ครอนบาค (Nattarit, 2007) และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับกลุ่มชาวพม่าและกัมพูชาที่มีความเชี่ยวชาญในภาษาไทยเป็นผู้ช่วยแปล เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2559 โดยการขอข้อมูลและที่อยู่ของผู้ประกอบการจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดตรัง ในพื้นที่อำเภอกันตัง และเข้าชี้แจงกับผู้ประกอบการเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษา พร้อมทั้งขอความร่วมมือและขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับแรงงานต่างด้าว จากนั้นนัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับแรงงานต่างด้าวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านผู้ประกอบการ ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนและกระบวนการเก็บข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่างที่มีการนัดหมายแต่ละสถานประกอบการพร้อมให้เซ็นใบยินยอมเข้าร่วมโครงการ จากนั้นผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองโดยผ่านล่ามแปล จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 353 คน ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้อธิบายการตอบแบบสอบถามและวิธีการเก็บรวบรวมแก่ล่ามชาวพม่าและกัมพูชาให้เข้าใจอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และคุณภาพชีวิต ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การแจกแจงความถี่ (frequency) จำนวนและค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงานกับระดับคุณภาพชีวิต โดยใช้สถิติ Chi-square test และหาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Multiple logistic regression) โดยตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์มีสองกลุ่มคือคุณภาพชีวิตระดับต่ำ (อ้างอิง) และระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตในระดับดีไม่มีกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยการวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุญาตให้ทำการศึกษาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง (IRB:18/2559) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลประโยชน์ที่ได้รับ ตลอดจนความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมครั้งนี้ถูกเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีภาระระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 70.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 70.2 เป็นสัญชาติพม่า ร้อยละ 89.2 และสัญชาติกัมพูชา ร้อยละ 10.8 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 57.5 จบระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 32.0 ฟังภาษาไทยพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยและพูดได้เพียงเล็กน้อย ร้อยละ 46.7 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 83.0 เป็นโรคภูมิแพ้ ร้อยละ 40.0 มีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน ร้อยละ 64.0 และสมาชิกในครอบครัวมีงานทำ 1-3 คน ร้อยละ 72.8 ค่าจ้างที่ได้รับเพียงพอ ร้อยละ 88.4 ส่งเงินไปให้ครอบครัวประเทศตนเอง ร้อยละ 88.1 วิธีส่งเงินไปให้ครอบครัวโดยฝากญาตินำไปหรือนำไปเอง ร้อยละ 41.8 เหตุผลการเข้ามาทำงานในอำเภอกันตัง จังหวัดตรังโดยนายหน้าพามา ร้อยละ 50.7

ด้านปัจจัยการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงต่อเนื่อง ร้อยละ 34.8 อาศัยอยู่ประเทศไทย 1-5 ปี ร้อยละ 72.2 อายุในการทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 78.8 ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ร้อยละ 44.5 มีรายได้ตั้งแต่ 7,501 บาทขึ้นไป ร้อยละ 61.2 ทำงาน 5 - 6 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 57.2 ทำงาน 8 - 10 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 78.2 ร้อยละ 62.5 (ตาราง 1)

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน

ตัวแปร	จำนวน (n = 353)	ร้อยละ
1. ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		
- ชาย	247	70.0
- หญิง	106	30.0
อายุ		
- 21 - 30 ปี	248	70.2
- 31 - 40 ปี	91	25.8
- 41 ปี ขึ้นไป	14	4.0
สัญชาติ		
- พม่า	315	89.2
- กัมพูชา	38	10.8
สถานภาพ		
- โสด	103	29.2
- สมรส	203	57.5
- หม้าย/หย่า	47	13.3
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
- ประถมต้น	97	27.5
- ประถมปลาย	113	32.0
- มัธยมต้น	87	24.6
- มัธยมปลาย/ปวช.	56	15.9
ทักษะการสื่อสารภาษาไทย		
- ไม่สามารถฟังและพูดได้เลย	14	4.0
- ฟังพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยแต่พูดไม่ได้	116	32.9
- ฟังพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยและพูดได้เพียงเล็กน้อย	165	46.7
- ฟังเข้าใจดีและพูดได้คล่องแคล่ว	58	16.4
โรคประจำตัว		
- ไม่มีโรคประจำตัว	293	83.0
- มีโรคประจำตัว	60	17.0

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (n = 353)	ร้อยละ
โรคประจำตัว		
- โรคความดันโลหิตสูง	11	18.3
- โรคเบาหวาน	5	8.3
- โรคภูมิแพ้	24	40.0
- โรคไทรอย	3	5.0
- โรคหอบหืด	17	28.4
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
- 1 - 3 คน	78	22.1
- 4 - 6 คน	226	64.0
- 7 คนขึ้นไป	49	13.9
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำ		
- 1 - 3 คน	257	72.8
- 4 คนขึ้นไป	96	27.2
ค่าจ้างที่ได้รับ		
- เพียงพอ	312	88.4
- ไม่เพียงพอ	41	11.6
โรคประจำตัว		
- ไม่มีโรคประจำตัว	42	11.9
- มีโรคประจำตัว	311	88.1
วิธีส่งเงินไปให้ครอบครัว		
- ผ่ากนายหน้า	88	28.3
- ผ่ากญาตินำไป/นำไปเอง	130	41.8
- ผ่ากผ่านธนาคารมีญาติมารับปลายทาง	93	29.9
เหตุผลการเข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง		
- เพื่อนแนะนำ	68	19.3
- นายหน้าพามา	179	50.7
- เข้ามาเอง	106	30.0

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (n = 353)	ร้อยละ
2. ปัจจัยการทำงาน		
อาชีพ		
- ประมงต่อเนื่อง	123	34.8
- ลูกจ้างโรงงาน	71	20.2
- กรรมกรก่อสร้าง	53	15.0
- ช่างเลื่อยไม้ในโรงงานแปรรูปไม้	35	9.9
- ลูกจ้างบ่อเลี้ยงกุ้ง	35	9.9
- เกษตรกร	18	5.1
- รับใช้ในบ้าน	18	5.1
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ประเทศไทย		
- 1 - 5 ปี	255	72.2
- 6 ปี ขึ้นไป	98	27.8
$\bar{X} = 4.71$ ปี, S.D. = 2.789		
ระยะเวลาในการทำงาน		
- 1 - 5 ปี	278	78.8
- 6 ปี ขึ้นไป	75	21.2
$\bar{X} = 4.08$ ปี, S.D. = 2.607		
การได้รับค่าจ้างของการทำงาน		
- รายวัน	157	44.5
- รายสัปดาห์	67	19.0
- รายเดือน	54	15.3
- ตามผลงาน	75	21.2
รายได้เฉลี่ย		
- ไม่มีโรคประจำตัว น้อยกว่า 7,501 บาท	137	38.8
- ตั้งแต่ 7,501 บาท ขึ้นไป	216	61.2
$\bar{X} = 7938.1$ บาท, S.D. = 1077.083		
วันทำงานต่อสัปดาห์		
- 5 - 6 วัน	202	57.2
- 7 วัน	151	42.8

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการทำงาน (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (n = 353)	ร้อยละ
ชั่วโมงทำงานต่อวัน		
- 8 - 10 ชั่วโมง	276	78.2
- 10 ชั่วโมงขึ้นไป	77	21.8

คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว

จากตารางที่ 2 พบว่าคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรังในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 (SD ± .42)

และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดคือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.27 \pm .45$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านสวัสดิการในอาชีพ ($\bar{X} = 2.32 \pm .75$) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

ตาราง 2

คุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำแนกรายด้าน

คุณภาพชีวิต	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
- ด้านสุขภาพ	2.93	0.70	ระดับปานกลาง
- ด้านค่าตอบแทน	2.57	0.72	ระดับปานกลาง
- ด้านสภาพการทำงาน	2.75	0.63	ระดับปานกลาง
- ด้านชีวิตครอบครัว	2.70	0.54	ระดับปานกลาง
- ด้านสวัสดิการในอาชีพ	2.32	0.75	ระดับต่ำ
- ด้านสังคม	3.27	0.45	ระดับปานกลาง
รวม	2.75	0.42	ระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว

ในการวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวโดยใช้ Multiple Logistic Regression โดยนำเสนอด้วย Adjusted Odds Ratio และช่วงความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 (95% Confidence Interval--CI) ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ได้แก่ อาชีพ (OR = 3.57, 95% CI = 1.14-12.36) ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในประเทศไทย (OR = 5.14,

95% CI = 2.37-11.13) และวิธีส่งเงิน ไปให้ครอบครัวที่ประเทศตนเอง (OR = 3.57, 95% CI = 1.11-11.49) โดยพบว่า อาชีพลูกจ้าง โรงงานมีคุณภาพชีวิตดีกว่าอาชีพประมงต่อเนื่อง 3.57 เท่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยน้อยกว่า 6 ปี 5.14 เท่า และผู้ที่ส่งเงินไปให้ครอบครัวที่ประเทศตนเองโดยฝากผ่านธนาคารมีคุณภาพชีวิตดีกว่าผู้ที่ฝากเงินผ่านนายหน้า 3.57 เท่า (ตาราง 3)

ตาราง 3

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ปัจจัย	Adjusted Odds Ratio (95%CI)
เพศ (เพศชายเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- หญิง	1.34 (0.68-2.67)
อายุ (21 – 30 ปี เป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- 31 - 40 ปี	0.52 (0.25-1.21)
- 41 ปี ขึ้นไป	2.24 (0.47-10.66)
สัญชาติ (พม่าเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- กัมพูชา	1.98 (0.62-5.14)
ทักษะการสื่อสารภาษาไทย (ไม่สามารถฟังและพูดได้เลยเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- ฟังพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยแต่พูดไม่ได้	1.07 (0.17-6.86)
- ฟังพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยและพูดได้เพียงเล็กน้อย	1.81 (0.30-11.12)
- ฟังเข้าใจดีและพูดได้คล่องแคล่ว	1.18 (0.17-8.26)
โรคประจำตัว (ไม่มีโรคประจำตัวเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- มีโรคประจำตัว	0.64 (0.30-1.34)
ความเพียงพอของค่าจ้างที่ได้รับ (เพียงพอเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- ไม่เพียงพอ	0.27 (0.06-1.28)
วิธีส่งเงินไปให้ครอบครัวที่ประเทศตนเอง (ฝากนายหน้าเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- ฝากญาตินำไป/นำไปเอง	2.75 (0.75-10.14)
- ฝากผ่านธนาคารมีญาติมารับปลายทาง	3.57 (1.11-11.49)*
วิธีเหตุผลการเข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอกันตัง (เพื่อนแนะนำเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
นายหน้าพามา	0.58 (0.27-1.27)
อาชีพ (ประมงต่อเนื่องเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
ลูกจ้างโรงงาน	3.75 (1.14-12.36)*
กรรมกรก่อสร้าง	0.73 (0.21-2.49)
ช่างเลื่อยไม้ใน โรงงานแปรรูปไม้	1.34 (0.38-4.72)
อื่น ๆ (ลูกจ้างบ่อเลี้ยงกุ้ง,เกษตรกร.รับใช้ในบ้าน)	1.28 (0.45-2.46)
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ประเทศไทย (1 - 5 ปีเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
6 ปี ขึ้นไป	5.14 (2.37-11.13)*
รายได้เฉลี่ย (น้อยกว่า 7,501 บาทเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
ตั้งแต่ 7,501 บาท ขึ้นไป	1.11 (0.58-2.14)

ตาราง 3

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง (ต่อ)

ปัจจัย	Adjusted Odds Ratio (95%CI)
วันทำงานต่อสัปดาห์ (5 – 6 วันเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- 7 วัน	0.67 (0.25-1.92)
ชั่วโมงทำงานต่อวัน (8 – 10 ชั่วโมงเป็นกลุ่มอ้างอิง)	
- 10 ชั่วโมงขึ้นไป	0.73 (0.26-2.05)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าแรงงานต่างด้าวเป็นเพศชาย ร้อยละ 70.0 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จึงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมากนัก และแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า การสื่อสารด้วยภาษาไทยของแรงงานอยู่ในระดับที่ฟังพอเข้าใจเพียงเล็กน้อยและพูดได้เพียงเล็กน้อยเพื่อใช้ในการสื่อสารกับนายจ้างในการทำงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาทิตย์ปุระ สุวรรณรัตน์ (2010) พบว่า แรงงานไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 83.0 เนื่องจากการทำงานเป็นงานที่ใช้แรง นายจ้างจึงรับแรงงานต่างด้าวที่เป็นคนหนุ่มและแข็งแรง ทั้งนี้อายุของแรงงานต่างด้าวยังน้อย จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาพต้องแข็งแรงเนื่องจากต้องทำงานหนักและใช้แรงเป็นส่วนใหญ่ และแรงงานเหล่านี้ก็สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้เพราะไม่ใช่คนชรา (Lertvilaiikulnati, 2007) นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีสมาชิกครอบครัว 4-6 คน และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีงานทำได้ 1-3 คน เนื่องจากเป็นครอบครัวที่มีขนาดปานกลางและมีคนในครอบครัวเป็นคนทำงานไม่ได้ เช่น คนชราและเด็ก คนที่สามารถทำงานได้ก็จะออกไปทำงาน ทำให้ค่าจ้างที่ได้รับเพียงพอ การหาเงินทำส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวจะย้ายถิ่นฐานไปทำงานในประเทศที่มีเศรษฐกิจดีกว่า ทำให้มีจำนวนเงินเพียงพอกับการใช้จ่ายและนำเงินส่วนเหลือส่งกลับประเทศของตนโดยฝากญาติหรือนำไปเองเพื่อไม่ให้เงินสูญหาย นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เข้ามาทำงานโดยมีนายหน้าพามา โดยมี การติดต่อกับนายหน้าโดยตรงและมีการเสียค่าใช้จ่ายให้กับ

นายหน้าในการนำมามีงานประเทศไทย เมื่อเข้ามาแล้ว จะเช่าบ้านอยู่รวมกันหลาย ๆ คนเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย (Kongnon, 2013)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ต่อเนื่อง เนื่องจากอาชีพนี้จำเป็นต้องใช้แรงงานในการทำงานเป็นจำนวนมากเพื่อแข่งกับเวลาและสภาพอากาศ นอกจากนี้พื้นที่ที่ศึกษาคืออำเภอกันตังเป็นพื้นที่อยู่ติดกับทะเล อาชีพประมงจึงเป็นอีกอาชีพหลักอาชีพหนึ่งของประชาชน แรงงานส่วนใหญ่ได้อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศไทยระหว่าง 1-6 ปี แรงงานมีอายุการทำงานมาก จะทำให้ค่าตอบแทนสูงตามไปด้วย นายจ้างจึงเลือกที่จะเลิกจ้างแรงงานที่มีอายุการทำงานมากและมาจ้างแรงงานที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า (Wantanawichai, 2007) นอกจากนี้แรงงานส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน การจ้างงานจะอยู่ที่ความพอใจของนายจ้าง หากแรงงานต่างด้าวทำผิดอาจจะถูกเลิกจ้างหรือให้ออกจากงานได้ แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย เดือนละ 7,501 - 10,000 บาท ค่าจ้างที่แรงงานต่างด้าวได้รับจะขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่ทำและจะได้รับค่าจ้างที่ใกล้เคียงกับแรงงานไทย การที่แรงงานต่างด้าวมียกค่าแรงใกล้เคียงกับแรงงานไทย ตลอดจนการที่มีเครือข่ายญาติพี่น้องเพื่อน ของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจำนวนมาก จึงทำให้จำนวนแรงงานต่างด้าวในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ทำงาน 5-6 วันต่อสัปดาห์ และทำงาน 8-10 ชั่วโมงต่อวัน การทำงานเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและสภาพร่างกายได้แม้กิจการบางแห่งจะบอกว่าเป็นการทำงานล่วงเวลาแต่ก็เป็นลักษณะที่จำเป็นต้องทำและยากที่จะปฏิเสธเนื่องจากมีผลต่อ

การจ้างงานในอนาคต และบางแห่งถือว่าเป็นชั่วโมงทำงานปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานต่างด้าวบางส่วนต้องหันไปพึ่งยาเสพติด ประเภทกระตุ้นประสาทเพื่อให้สามารถทำงานได้ นอกจากนี้ศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า การเกิดอุบัติเหตุและเจ็บป่วยระหว่างการทำงานพบค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมีความชำนาญในอาชีพที่ตนเองเลือก มีสมาธิและไม่เล่นในขณะที่ทำงาน และการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยในการทำงานจะทำให้เสียรายได้จากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม (Suwanarat, 2010)

คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอกันตังส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาด้านสุขภาพก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อาจเนื่องจากแรงงานต่างด้าวไม่ได้รับคำแนะนำหรือได้รับความรู้เกี่ยวกับ โรคภัยอันตรายและการมีสุขภาพอนามัยที่ดีจากนายจ้าง ถ้านายจ้างไม่มีน้ำดื่มที่สะอาดให้แรงงานบริโภคอย่างเพียงพอ ไม่มีการจัดห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอให้แรงงาน อาจทำให้เกิดโรคติดต่อของแรงงานต่างด้าวและต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษามากขึ้น ด้านการได้รับค่าตอบแทน ของแรงงานต่างด้าวอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าแรงงานต่างด้าวบางคนอาจไม่ได้รับความยุติธรรมในการจ้างงาน รายได้ที่ได้รับไม่เหมาะสมกับงานที่ทำและบางรายอาจถูกนายจ้างเอาเปรียบ (Wantanawichai, 2007) และอาจไม่ได้รับสวัสดิการอื่นๆ จากนายจ้างอย่างเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความมีมนุษยธรรม ของนายจ้างและคนไทยที่อยู่ในสังคม การที่แรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเอาเปรียบกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (Social Security Office Trang, 2015) คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง แรงงานบางคนอาจต้องทำงานหนักลำบาก บางงานสกปรก มีเสียงดัง อยู่กับสารเคมี เครื่องจักร เป็นงานที่ต้องใช้กำลังแรงงานมาก และเป็นงานที่แรงงานไทยหลีกเลี่ยง งานที่ทำงานส่วนใหญ่จึงไม่มีอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุและสถานที่ทำงานขาดสุขอนามัย (Promwan, 2012) ด้านชีวิตครอบครัว พบว่างานที่ไม่มีสวัสดิการให้กับครอบครัว ทำให้ไม่ค่อย

มีเวลาอยู่กับครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวและงานที่ทำไม่มีความสมดุลกัน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่แรงงานบางคนมีจำนวนชั่วโมงในการทำงานต่อวันยาวนานและต้องทำงาน 7 วันต่อหนึ่งสัปดาห์จึงไม่มีวันหยุดที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวขาดการเอาใจใส่ดูแล ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่แรงงานส่วนใหญ่สมรสแล้ว และบางรายมีบุตรที่ต้องดูแล การเข้ามาทำงานหนักและต้องทำงานทุกวัน ทำให้มีเวลาว่างสำหรับครอบครัวน้อยลง (Suwanarat, 2010) ด้านสวัสดิการในอาชีพ แรงงานเหล่านี้ไม่มีโอกาสในการเลือกอาชีพในการทำงานมากนัก งานที่ทำจึงไม่มีความมั่นคงซึ่งจะเห็นได้จากการทำงานส่วนใหญ่ได้รับค่าแรงเป็นรายวัน การจ้างงานจะอยู่ที่ความพอใจของนายจ้าง หากแรงงานต่างด้าวทำผิดอาจจะถูกเลิกจ้างหรือให้ออกจากงานได้ และไม่มีหลักประกันใดๆ ที่จะมาควบคุมการเลิกจ้างแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจน สิ่งนี้ทำให้ความเป็นอยู่ของแรงงานและครอบครัวของแรงงานต่างด้าวขาดความมั่นคง และไม่มีโอกาสในการเรียกร้องสิทธิที่พึงได้จากการทำงาน (Junwong, 2007) ด้านสังคม แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมไทย ไม่ทำผิดกฎหมาย มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน มีการให้คำแนะนำและปรึกษาของแรงงานต่างด้าวทั้งเพื่อนร่วมงานและครอบครัว แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องจาก แรงงานที่มีปัญหาทะเลาะระหว่างแรงงานต่างด้าวด้วยกัน มีปัญหาการตั้งกลุ่มคุ้มแอลกอฮอล์ของแรงงาน มีการลักขโมยทรัพย์สินของแรงงานต่างด้าวอาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (Pupunsi, 2009; Buokhao, 2010)

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ได้แก่ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและวิธีส่งเงินไปให้ครอบครัวที่ประเทศตนเอง โดยอาชีพของแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในโรงงานมีคุณภาพชีวิตดีกว่าอาชีพประมงต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพลูกจ้างในโรงงานได้รับการดูแลจากนายจ้างเป็นอย่างดี ทั้งความปลอดภัยในการทำงาน รายได้ที่ได้รับอย่างสม่ำเสมอ โดยภาครัฐเข้าไปดูแลเรื่องสวัสดิการด้านต่างๆ พร้อมกับการดูแลความปลอดภัยในการทำงาน

และมีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีของลูกจ้างแรงงานทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวด้วยทำให้คุณภาพชีวิตของลูกจ้างโรงงานดีกว่าอาชีพประมงต่อเนื่องที่มีความเสี่ยงในการประกอบอาชีพเมื่อเวลาออกจับปลาในน่านน้ำต่างๆ และมีโอกาสได้รับอันตรายหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพรวมถึงรายได้อาจได้รับไม่สม่าเสมอเหมือนลูกจ้างในโรงงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปวีกา ชูบรรจง และวรงค์ แดงสอน (2011) นอกจากนี้แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงานสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้ดีกว่าอาชีพประมงต่อเนื่อง (Apornpisan & Chachawanchonakit, 2015)

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การอาศัยอยู่ในประเทศไทยที่นานขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของคนไทยและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้ดีกว่าผู้ซึ่งเข้ามาทำงานในช่วงแรกๆ และเมื่อมีเงินเก็บก็สามารถส่งกลับไปยังครอบครัวตนเองได้เพิ่มมากขึ้น โดยเลือกที่จะส่งเงินกลับประเทศของตนโดยผ่านทางธนาคารแทนที่จะฝากไปกับเพื่อนหรือญาติ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกษมณี แคว้นน้อย และบัวพันธ์ พรหมพักพิง (2011) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่โรงพยาบาลสำนักงานประกันสังคมและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสุขภาพของแรงงานต่างด้าวให้ครบทุกด้าน ได้แก่ด้านสุขภาพ ด้านค่าตอบแทน ด้านสภาพการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสวัสดิการในอาชีพและด้านสังคมและควรเน้นด้านสวัสดิการในอาชีพเนื่องจากคุณภาพชีวิตในด้านดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะลูกจ้างประมงต่อเนื่องควรให้ผู้ประกอบการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยกระดับคุณภาพชีวิตให้ใกล้เคียงกับอาชีพอื่น ๆ เช่นมีการประกันชีวิตประกันสังคมและมีเงินทดแทนจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการทำงานให้กับแรงงาน

References

- Apornpisan, P., & Chachawanchonakit, P. (2015). Factors affecting access to health services of Myanmar transnational workers: A case study of Thai seafood processing industry in Samutsakhon province. *The Journal of KMUTB*, 21(2), 80-89. (in Thai)
- Aranyanak W., & Jongwutiwes K. (2014). Development of learning activities to enhance quality of life among foreign labours. *Silpakorn Educational Research Journal*, 6(1), 43-51. (in Thai)
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (1986). *Research in education*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Buokhao N. (2009). *Quality of life among security guards at M.G.N. security guard service company limited*. Master of Business Administration Thesis, Valaya Alongkorn Rajabhat University. (in Thai)
- Chalaemwong Y. (2012). *Transnational workers*. Bangkok: Prachachartturakit. (in Thai)
- Chubunjong, P., & Dangsorn, W. (2011). *The quality of life of migrant workers in Muang district, Samut Sakhon province*. Master of Arts (Business Management) Thesis, Silpakorn University. (in Thai)
- Ministry of Labour. (2014). *Information of foreign workers in Thailand 2013-2014*. Bangkok: Author. (in Thai)
- Ministry of Labour. (2007). *Information of foreign workers in Thailand 2007*. Bangkok: Author. (in Thai)

- Department of Employment, Trang Province. (2015). *Annual report of registered transnational workers in Trang province*. Retrieved from <https://www.doe.go.th/prd/trang/knowledge/param/site/141/cat/92/sub/0/pull/category/view/list-label> (in Thai)
- Intrarasit, P. (2013). *Quality of work life of government officers of the central office, the comptroller general's department*. Master of Public Administration Thesis, Sripatum University. (in Thai)
- Junwong, K. (2007). *Quality of life in working among employees at petrol stations in Muang district, Pathum Thani province*. Master of Arts Thesis, Dhonburi Rajabhat University. (in Thai)
- Kwaennoi, K., & Promphakping, B. (2011). Quality of work life of Laos migrant labors in the workplaces in Khon Kaen province. *KKU Research Journal (Graduate Studies)*, 11(4), 135-156.
- Kongnon, S. (2013). *Problem and impacts of Burmese migrant workers in Sansai district, Chiang Mai province*. Master of Public Administration Thesis, Chiang Mai University. (in Thai)
- Lertvilaikulnati, V. (2007). *Quality of work life of officers at bank of Ayudhya headquarters*. Master of Public Administration Thesis, Chiang Mai University. (in Thai)
- Likitwattanakiat, C. (2008). *Health care expenditure of immigrant labour in Mae Sot hospital, Tak province*. Master of Arts (Political Economy) Thesis, Chiang Mai University. (in Thai)
- Nattarit, W. (2007). *Quality of life among omnibus drivers of Bangkok transit authority*. Master of Arts Thesis, Phranakhon Rajabhat University. (in Thai)
- Promwan, M. (2012). *Quality of life of unskilled Burmese labors in Sanpatong district, Chiang Mai*. Master of Public Administration Thesis, Chiang Mai University. (in Thai)
- Pupunsri, W. (2009). *The quality of work life of Bangkok metropolitan police officers*. Doctor of Philosophy (Public Administration) Thesis, Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Social Security Office Trang. (2015). *Annual report: Transnational workers in Trang province*. Retrieved from <http://www.sso.go.th/trang/> (in Thai)
- Suwanarat, A. (2010). *Attitude towards quality of work life among transnational workers in Nakhon Sithammarat province*. Master of Arts (Political Science) Thesis, Burapa University. (in Thai)
- Wantanawichai, W. (2007). *Quality of life among transnational workers in Samut Sakhon province*. Master of Public Administration Thesis, Burapa University. (in Thai)
- Worayod, R. (2007). *Quality of life among Lao migrant workers in Nong Kai province*. Master of Nursing Thesis, Khon Kaen University. (in Thai)

